

D·N

7/11 1946

Strömkantring i USA

Den republikanska segern vid de amerikanska kongressvalen var icke oväntad. Under de senaste månaderna har nästan alla utom det demokratiska partiets valmakare förespätt en stor republikansk framgång. Men segern blev större än man väntat. Icke blott representanthuset, som i sin helhet förnyades, utan även senaten, av vars medlemmar blott en tredjedel stod under omval, har fått klar republikansk majoritet. Härigenom uppstår en motsättning mellan de båda främsta statsmakterna, den demokratiska regeringen och den republikanska kongressen. Situationen är icke ny, den har förelegat under mer än en tredjedel av tiden efter antagandet av 1787 års författning. Senast var läget detsamma under Hoovers sista presidentår (1931—1933), alltså omedelbart före Franklin Roosevelts första stora valseger. Men för varje gång leder motsättningen mellan president och kongress till större svårigheter, helt enkelt på grund av statsmaktens ständigt växande betydelse och det därav följande ökade behovet av effektivitet och handlingskraft.

Vad innebär då valutgången? I vad mån den uttrycker en verklig strömkantring bland väljarna är det ännu för tidigt att bedöma; uppgifter om valdeltagande och röstantal saknas. Sannolikt är att valdeltagandet, såsom vid mellanvalen är vanligt, varit vida lägre än vid föregående presidentval. Detta förhållande är i och för sig ägnat att gynna republikanerna, eftersom de främst appellerar till de besuttna folkgrupperna och dessa vid genomsnittligt ringa deltagande uppvisar vida större röstmängder än de fattiga och mindre välställda. En huvudorsak till republikanernas framgång kan därför vara att arbetarklassen, som i de omstridda staterna i norden är det demokratiska partiets kärna, i stor utsträckning underlåtit att rösta. Att peka på mera direkta orsaker till det demokratiska nederlaget är icke svårt. Trumans popularitet har nedgått katastrofalt sedan våren 1945. Medan Roosevelt var sitt partis främsta till-

gång i valkampanjen, har Truman knappast deltagit i striden; han har stått utanför och överlåtit ledningen åt partiets lokala chefer. Striderna mellan Truman och kongressen och den nyss inträffade brytningen mellan Truman och Wallace bör inte heller ha stimulerat anslutningen till det illa ledda, splittrade, efter fjorton års styre slitna demokratiska partiet.

I fråga om valets politiska konsekvenser är åtminstone en sak säker. Friktionen mellan presidenten och kongressen, betydande ända sedan Trumans tillträde, tenderar att ökas. För den republikanska partiledningen ter det sig som ett naturligt stridsmedel inför 1948 års presidentval att söka kompromettera sina motståndare genom att bekämpa deras formellt främste man. I denna tendens att utnyttja valresultatet till partiets vinning ligger faran icke blott för USA, utan också för världen. Möjligt är dock att i huvudfrågorna en effektiv ledning kan komma till stånd genom samarbete mellan det republikanska partiets chefer i kongressen, eventuellt också genom samverkan mellan partierna. Skulle den inre eller yttre situationen ytterligare skärpas, blir en sådan utveckling mera antaglig. Men att valet rent tekniskt innebär ett försvagande av den amerikanska statsledningen torde vara ofrånkomligt.

Osäkrare är valets följder i fråga om de politiska riktlinjerna i USA. Särskilt gäller detta utrikesfrågorna. Det republikanska partiet har icke på någon avgörande punkt proklamerat en särpräglad utrikespolitik. Isolationismen, som sedan gammalt varit starkast inom detta parti, är knappast längre av betydelse; vid val av kandidater inom båda partierna led isolationisterna i somras avgörande nederlag. Möjligen kan påstås att republikanerna — i överensstämmelse med sin inrikespolitiska inställning — är mera inriktade på en "fast" politik gentemot Ryssland än sina motståndare. Tänkesättet Wallace har med säkerhet icke nämnvärd anslutning bland republikanerna. Men detta innebär icke att partiet är benäget för in-

timt samgående med England. Det stora lånet till England bekämpades främst av republikaner — om också delvis av partitaktiska skäl —, och en viss misstro mot den engelska politiken behärskar de republikanska bönderna i västern likaväl som de demokratiska arbetarna i östern. Republikanernas större tullvänlighet kan leda till svårigheter i det internationella ekonomiska samarbetet. Någon brytning med demokraternas utrikespolitiska grundsatsar är i varje fall icke tänkbar. En av kontinuitetens garantier är senator Vandenberg, som väntas bli ordförande i senatens mäktiga utrikesutskott; han har under de senaste åren hört till den demokratiska regeringens främsta rådgivare i utrikesfrågor.

I inrikespolitiken betecknar valet en rättning åt höger. Detta icke blott därför att det republikanska partiet är en nyans mera konservativt, mera gammalliberal, mindre socialreformistiskt än motpartiet. Utan också därför att det demokratiska partiets nederlag medför att den radikala fraktionen inom partiet decimeras. Det är de reformvänliga demokratiska kandidaterna i nord och väst som slagits ut, medan partiets konservativa sydstatsfraktion som alltid bevarat sin ställning. Som exempel på de skilljelinjer som här föreligger kan nämnas omröstningen i representanthuset rörande den av arbetarna bekämpade s. k. Case-billen, enligt vilken strejkrätten i vissa hänseenden skulle begränsas. För förslaget — som sedan föll på Trumans veto — röstade 159 republikaner, 87 sydstatsdemokrater och 9 nordstatsdemokrater, medan 15 republikaner, 15 sydstatsdemokrater och 103 nordstatsdemokrater röstade mot.

En tendens att snabbt avskaffa kristidsregleringarna, att stoppa upp det socialreformatoriska arbetet och att beskära den Rooseveltska socialpolitiken lär alltså följa av valet. Men någon brytning i stort med "den nya given" är knappast att befara. Många av de lagar och åtgärder som tillkom för tio år sedan på Roosevelts initiativ är numera godtagna av alla. Den gammalliberalism som behärskade USA före Roosevelt kommer inte åter. Republikanerna skulle genom försök till reaktionär lagstiftning i större stil snabbt förstöra sina chanser vid 1948 års val.